

Gaude Mater Polonia

Profesor dr hab. Jerzy Woyke członkiem honorowym Apimondii

Kongres Apimondii w Lublanie w bieżącym roku przyniósł polskiemu pszczelarstwu wielki zaszczyt. Prof. dr hab. Jerzy Woyke otrzymał z rąk prezydenta Apimondii – pana Søggaarda Jørgensena – tytuł członka honorowego Apimondii – Światowego Stowarzyszenia Związków Pszczelarskich. Tytuł ten został nadany profesorowi Jerzemu Woyke w dowód uznania za niezwykle wkład w rozwój światowego pszczelarstwa. Ogłoszenie tej wiadomości w trakcie ceremonii zamknięcia Kongresu spotkało się z olbrzymim aplauzem wielotysięcznej widowni zebranej w reprezentacyjnej sali Centrum Kongresowego.

Osiągnięcia oraz szeroka działalność międzynarodowa profesora przytaczają ogromem dokonań. Pozostając od 39 lat członkiem prestiżowego Międzynarodowego Stowarzyszenia Badania Pszczół (IBRA), opublikował łącznie 585 prac, w tym oryginalnych prac naukowych – 324, z czego – 243 za granicą. Opublikował także 240 artykułów popularno-naukowych. Jego prace były cytowane ponad 3600 razy.

O ogromnym i znaczącym dorobku naukowym profesora Woyke oraz poważnym dorobku dydaktycznym i organizacyjnym informowano czytelników na łamach „Pszczelarstwa”. Należy przypomnieć, że światową sławę przyniosło prof. Jerzemu Woyke udowodnienie wspólnie z innymi uczonymi, że matka pszczoła w czasie lotu godowego nie jest unasieniana przez jednego trutnia, jak dotychczas powszechnie uważano, lecz przez wiele trutni.

Światową sławę prof. Woyke ugruntowały fundamentalne odkrycia, jakich dokonał w genetyce pszczoł, szczególnie w zakresie determinacji płci. Powszechnie uważano, że samice pszczoł (robotnice i matki) powstają z jaj zapłodnionych, a samce (trutnie) z jaj niezapłodnionych. Prof. J. Woyke udowodnił jednak, że z zapłodnionych jaj, homozygotycznych pod względem alleli płciowych, powstają trutnie. Są one diploidalne, ale są zjadane przez pszczoły w ciągu 6 godzin po wylęgnięciu się z jaja.

Prof. dr F. Ruttner na Kongresie Apimondii w Pradze w 1963 roku oświadczył publicznie, że gdyby nawet nie wygłoszono na tym Kongresie żadnej innej pracy poza tą, w której prof. Woyke opisał swoje badania nad determinacją płci u pszczoł, to warto byłoby na ten Kongres przyjechać (Bee World 1963, 44(4): 168).

Wielki rozgłos przyniosły także badania, które prof. J. Woyke prowadził w Brazylii nad pszczołą zafrykanizowaną, a następnie nad pszczołami w Afryce (w Ghanie, Sudanie i Egipcie). Znalaziona w Brazylii barwna mutacja oczu pszczoł laranja doprowadziła we współpracy z Instytutem Fizjologii im. Pawłowa Rosyjskiej Akademii Nauk w St. Petersburgu do usprawnienia leczenia zaburzeń wzroku u ludzi.

Szczególony kierunek działalności naukowej profesora stanowią badania pszczoł azjatyckich. Prof. J. Woyke zbadał m.in. biologię rozrodu pszczoły indyjskiej (*Apis cerana indica*). Pierwszy w świecie dokonał udanych, sztucznych unasienień tej pszczoły. Obecnie można prowadzić kontrolowany dobór pszczoł indyjskich, aby zwiększać ich produkcję i w ten sposób częściowo przyczynić się do złagodzenia trudnej sytuacji żywnościowej krajów południowo-wschodniej Azji.

Duże znaczenie praktyczne mają wyniki badań profesora Jerzego Woyke nad pasożytniczym roztozczem pszczoł *Tropilaelaps clareae*, wyniszczającym pszczoły miodne w południowo-wschodniej Azji. Prowadząc badania w Afganistanie, Wietnamie i w Chinach zbadał biologię tego pasożyta i opracował prostą metodę jego zwalczania, bez użycia jakichkolwiek środków chemicznych. W rezultacie tego kraje, takie jak Tajlandia czy Wietnam, z importerów miodu stały się eksporterami tego produktu. W uznaniu zasług Azjatyckie Towarzystwo Pszczelarskie przyznało profesorowi Woyke w 2000 r. w Tajlandii nagrodę Outstanding Apicultural Scientist (Wybitny Naukowiec Pszczelnictwa), a Irańska Organizacja Naukowa (IROST) w Teheranie w Iranie – Międzynarodową nagrodę im. Chwarizmiego 1. stopnia.

Ostatnio profesor prowadził badania nad małoopisanymi gatunkami pszczoł jak pszczoła olbrzymia *Apis dorsata* i pszczoła skalna *Apis laboriosa*. Profesor Woyke prowadził w bardzo szerokim zakresie ożywioną współpracę naukową z zagranicą. Realizował badania w 24 krajach; wyniki tych badań zostały udokumentowane w 124 publikacjach. Wygłosił 170 wykładów w 42 krajach świata oraz przeprowadził 14 dłuższych kursów specjalistycznych w 11 krajach. Jako ekspert FAO (Organizacja ds. Rolnictwa i Wyżywienia) organizował przez 15 lat pszczelarstwo w 11 krajach, najczęściej w krajach Trzeciego Świata.

Współpraca profesora Woyke z Apimondią trwa już blisko pół wieku. Zaczęła się w 1956 roku, gdy mimo wielu trudności udało się młodemu dr. Woyke wziąć udział w XVI Międzynarodowym Kongresie Apimondii w Wiedniu. Od tego czasu prof. Woyke brał aktywny udział w 15 Kongresach Apimondii, w czasie których zawsze miał co najmniej jeden referat. Wielokrotnie przewodniczył posiedzeniom różnych sesji. Zawsze brał żywy i twórczy udział w dyskusji.

Prof. Woyke był przez 2 kadencje (1970-1974) przewodniczącym Komisji Sztucznego Unasieniania Pszczoł Apimondii, a do dziś jest członkiem stałej komisji zajmującej się biologią pszczoł.

Wyróżnienie, jakim jest członkostwo honorowe Apimondii, przyznane zostało profesorowi Jerzemu Woyke także za jego wybitny wkład w rozwój pszczelarstwa polskiego, znamienitej części pszczelarstwa światowego. Przez ponad 40 lat prof. J. Woyke kształtował krajową politykę hodowlaną.

Prof. dr hab. Jerzy Woyke podczas ceremonii zamknięcia Kongresu, w momencie ogłoszenia mianowania Go członkiem honorowym Apimondii